

הסכמי סוכנות

השתלמות המדרשה למשפט מעשי

לשכת עורכי הדין

מחוז תל אביב והמרכז

30.3.2014

ראשי פרקים

I חלק

- מיהו סוכן?
- מאפייני חוזה סוכנות

II חלק

- יחסי סוכן - ספק (טרם חקיקת חוק הסוכן)

III חלק

- חוק זכויות הסוכן
 - המודל האירופי
 - עיקרי החוק
 - כוונת המחוקק והשאלות הפתוחות

IV חלק

- חוק הסוכן בראייה הבינלאומית
- טיפים למי שמייצג סוכן/ספק

מיהו סוכן?

- "הסוכן" בפרקטיקה
- "הסוכן" על פי ההגדרה המשפטית (דירקטיבה)
- סוכן - מפיץ (האם באמת יש הבדל?)
- ההתייחסות בפסיקה
- סוכן כשלוח?

מאפייני חוזה סוכנות

	חשוב לספק	חשוב לסוכן	סעיפים עיקריים
	V	V	הגדרה מדויקת של תפקידו של הסוכן
	V	V	הגדרת איזור
מנגד: עמידה ברף מכירות		V	בלעדיות
מנגד: בלעדיות	V		עמידה ברף מכירות
		V	עמלה
		V	דרכי תשלום
		V	מועדי תשלום
תקופה קצובה/בלתי קצובה	V	V	תקופת ההסכם
		V	הודעה מוקדמת
		V	פיצוי
	V	V	הדין החל
	V	V	בוררות/גישור

הגנות כלליות על הסוכן המסחרי

- דיני חוזים
- דיני עשיית עושר ולא במשפט
- סקירת הפסיקה פני חוק הסוכן (פי"ד מושיוב, ליפקין, ליבוביץ, טרבנול)

הגנות כלליות על הסוכן המסחרי (המשך)

– ע"א 80/71 מושיוב נ' פוז חברה לשיווק בע"מ

השופט קיסטר: "יש ותפקידו של סוכן לרכוש שוק למצרך פלוני ולהפיצו; סוכן כזה משקיע מרצו ואף כספים בפיתוח העסק, בתקווה שעבודתו תניב פירות כראוי כעבור שנים... במקרים כאלה יהיה זה עוול אילו מעסיקו היה יכול להוציא ממנו את העסק שפיתח, והמעסיק או אחר היה נהנה חינם ממלאכתו של הראשון."

הגנות כלליות על הסוכן המסחרי (המשך)

- (ת"א) 85 / 861-867 ליפקין נ' דור הזהב בע"מ (לא פורסם):
"שופטים שונים הביעו אי נוחות מסוימת מן העובדה שסוכן משקיע עמל וממון בפרסומו של מוצר וזכויותיו אינן מוגנות"
- השופט ז. יהודאי בהמ' (חי) 941/70 (לא פורסם):
" אני בהחלט בדעה כי הגיע הזמן להסדיר את עניין הסוכנים בארצנו ולהבטיח את זכויותיהם אחרי שהשקיעו שנים רבות של עמל לטובת החברה אשר למענה פעלו, כדי שהסוכנות לא תשלל מהם ללא פיצוי נאות, כפי שהובטחו זכויותיהם של עובדים במקרה של פיטורין. אולם זהו ענין למחוקק לענות בו. כל עוד לא הוסדר הענין בדרך של חקיקה, שומה על הסוכן לחפש את תרופתו במסגרת החוזה שבינו ובין מי שהעניק לו את הסוכנות."

הגנות כלליות על הסוכן המסחרי (המשך)

פ"ד ליבוביץ נ' אליהו (רע"א 371/89)

• טענת זכות קניינית במוניטין

• טענת עושר ולא במשפט

• עילה נזיקית

• עילת גרם הפרת חוזה

השופט שמגר :

- אין זכות קניינית במוניטין של המוצר

- יש לבחון התעשרות שלא כדין

הגנות כלליות על הסוכן המסחרי (המשך)

פ"ד זהר נ' טרבנול (ע"א 442/85)

- פיצוי על בניית השוק (זכות קניינית על מוניטין)
- סעד מכוח דיני עשיית עושר
- פיצוי בגין אי מתן הודעה סבירה על ביטול חוזה

לעניין הודעה מוקדמת: חייבת להיות הודעה סבירה מראש:

- בהתחשב לתקופת ההסכם
 - בהתחשב לזמן הדרוש להתארגנות לאחר ביטול חוזה
 - בהתאם לנוהג בענף שמלמד על זמן סביר
- לעניין המוניטין בקשר לבניית השוק:
- השופטים נתניהו, שמגר וברק: מגיע פיצוי על בסיס דיני עשיית עושר
 - השופטים בייסקי ואור: מגיע פיצוי על בסיס דיני חוזים

חוק הסוכן - המודל האירופי

“Council Directive 86/653/EEC of 18 December 1986 on the coordination of the laws of the Member States relating to self-employed commercial agents”

- Prior notice
- Compensation for goodwill

חוק זכויות הסוכן – עיקרי החוק

- ההליך החקיקתי - משנות ה-70 עד 2012
- החוק מטפל בסיום היחסים בין סוכן לספק:

– הודעה מוקדמת

– פיצוי בגין בניית מוניטין

– האם היה ניתן להסתפק בחוק השליחות?

חוק זכויות הסוכן – עיקרי החוק (המשך)

הגדרות (סעיף 1)

- "טובין" - נכס מוחשי שאינו מקרקעין.
- "סוכן מסחרי" - מי שעיסוקו באיתור לקוחות או בפעילות, שמטרתם להביא להתקשרות בחוזה בין לקוח לספק בקשר לרכישת טובין המשווקים על ידי הספק.
- "ספק" - יצרן טובין או בעל זכות להשתמש במוניטין ובסימני מסחר הקשורים לטובין, המשווק את אותם טובין; לעניין זה, "סימן מסחרי" - בין רשום ובין שאינו רשום.

חוק זכויות הסוכן - עיקרי החוק (המשך)

מהו חוזה סוכנות (סעיף 2)

חוזה סוכנות הוא חוזה בתמורה בין ספק ובין סוכן מסחרי, שבו הספק מייפה את כוחו של הסוכן המסחרי בהרשאה מתמשכת לאיתור לקוחות חדשים או להתקשרות נוספת עם לקוחות קיימים, לשם רכישת טובין המשווקים על ידי הספק, בלי שמתקיימים בין הצדדים יחסי עובד ומעביד או קשרי שותפות.

חוק זכויות הסוכן - עיקרי החוק (המשך)

Directive 86/653/EEC (art. 1)

“Commercial agent”:

A self-employed intermediary who has continuing authority to negotiate the sale or the purchase of goods on behalf of another person, hereinafter called “the principal”, or to negotiate and conclude such transactions on behalf of and in the name of that principal.

חוק זכויות הסוכן - עיקרי החוק (המשך)

- חוזה בתמורה - paid activities (art.2)
- מייפה את כוחו של הסוכן - intermediary
- בהרשאה מתמשכת - continuous
- לרכישת טובין - for the purchase of goods
- המשווקים על ידי הספק – on behalf of the principal
- בלי שמתקיימים יחסי עובד-מעביד – self-employed

חוק זכויות הסוכן – עיקרי החוק (המשך)

סיום חוזה סוכנות לתקופה בלתי קצובה (סעיף 4(א))

צד לחוזה סוכנות לתקופה בלתי קצובה רשאי לסיימו בהודעה מוקדמת לצד האחר בתוך זמן סביר מראש ובכתב, ובלבד שתקופת ההודעה המוקדמת לא תפחת מאלה, לפי העניין:

- מהלך ששת החודשים הראשונים מיום תחילת החוזה – שבועיים;
- במהלך התקופה שתחילתה בחודש השביעי מיום תחילת החוזה עד תום השנה הראשונה מאותו מועד - חודש;
- במהלך השנה השנייה מיום תחילת החוזה - חודשיים;
- במהלך השנה השלישית מיום תחילת החוזה - שלושה חודשים;
- במהלך השנה הרביעית מיום תחילת החוזה - ארבעה חודשים;
- במהלך השנה החמישית מיום תחילת החוזה - חמישה חודשים;
- במהלך השנה השישית מיום תחילת החוזה ואילך - שישה חודשים.

- איך זה בדירקטיבה?

חוק זכויות הסוכן - עיקרי החוק (המשך)

תקופת הודעה מוקדמת ארוכה יותר (סעיף 4(ב))

קבעו צדדים לחוזה סוכנות תקופות הודעה מוקדמת ארוכות מאלה הקבועות בחוק, לא תפחת תקופת ההודעה המוקדמת שתחול על סיום החוזה על ידי הספק מתקופת ההודעה המוקדמת שתחול על סיום החוזה על ידי הסוכן המסחרי.

חוק זכויות הסוכן - עיקרי החוק (המשך)

דמי הודעה מוקדמת (סעיף 4(ג)(1))

מסר אחד הצדדים הודעה מוקדמת על סיום חוזה הסוכנות, רשאי הספק להורות לסוכן המסחרי להפסיק לאלתר לפעול בעבורו כסוכן ; הורה ספק לסוכן המסחרי כאמור, ישלם לו פיצוי בעד התקופה שלגביה יפסיק הסוכן לפעול בעבורו ("דמי הודעה מוקדמת").

- איך זה בדירקטיבה?

חוק זכויות הסוכן – עיקרי החוק (המשך)

סכום דמי ההודעה המוקדמת (סעיף 4(ג)(2))

דמי הודעה מוקדמת יהיו בסכום השווה למכפלה של תקופת ההודעה המוקדמת בממוצע של רווחי הסוכן המסחרי במחצית השנה שקדמה לסיום חוזה הסוכנות או במחצית השנייה של תקופת החוזה, לפי התקופה הקצרה; ואולם בית המשפט רשאי, מטעמים מיוחדים, לקבוע דמי הודעה מוקדמת בסכום שונה אם מצא כי בנסיבות העניין צודק ונכון לעשות כן, בהתחשב בשינויים שחלו בתנאי השוק או בענף שבו פעל הסוכן המסחרי.

חוק זכויות הסוכן – עיקרי החוק (המשך)

חוזה לתקופה קצובה שהופכת לבלתי קצובה (סעיף 4(ד))

חוזה סוכנות לתקופה קצובה שהסתיים והוארך על ידי הצדדים בלי שקבעו מועד לסיומו, ייחשב לעניין סעיף זה כחוזה סוכנות לתקופה בלתי קצובה, ותקופת ההודעה המוקדמת תחושב לפי תקופת החוזה מיום תחילתו.

חוק זכויות הסוכן – עיקרי החוק (המשך)

פיצוי בשל סיום חוזה סוכנות (סעיף 5(א))

- הסתיים חוזה סוכנות על ידי אחד הצדדים, יהיה סוכן מסחרי זכאי לפיצוי מהספק בשל התקשרויות של הספק עם לקוחות חדשים או בשל גידול משמעותי בהיקף עסקיו של הספק עם לקוחות קיימים, ובלבד שהתקיימו כל אלה:
- חוזה הסוכנות היה בתוקף שנה לפחות;
 - בתקופת חוזה הסוכנות, הסוכן המסחרי היה הגורם היעיל להתקשרויות או לגידול בהיקף העסקים כאמור;
 - ההתקשרויות או הגידול בהיקף העסקים כאמור מניבים פירות לספק גם לאחר תום תקופת חוזה הסוכנות.
- איך זה בדירקטיבה?

חוק זכויות הסוכן – עיקרי החוק (המשך)

סכום הפיצוי (סעיף 5(ב))

- סכום הפיצוי יהיה שווה לרווח החודשי הממוצע בעד כל שנה שבה היה חוזה הסוכנות בתוקף, עד לתקרה של 12 חודשים; בסעיף קטן זה -

”הרווח החודשי הממוצע” - ממוצע הרווח העודף החודשי שצמח לסוכן המסחרי בשלוש השנים שקדמו לסיום חוזה הסוכנות או בתקופה שבה היה החוזה בתוקף, לפי התקופה הקצרה;

”רווח עודף” – רווח עקב התקשרויות של הספק עם לקוחות חדשים או עקב גידול משמעותי בהיקף עסקיו של הספק עם לקוחות קיימים, שהסוכן המסחרי היה הגורם היעיל ליצירתם.

- איך זה בדירקטיבה?

חוק זכויות הסוכן – עיקרי החוק (המשך)

סייגים לפיצוי (סעיפים 5 (ב) ו(ג))

- ספק לא יהיה חייב בפיצוי אם חוזה הסוכנות בוטל על ידיו בשל הפרת החוזה על ידי הסוכן המסחרי.
- בית המשפט רשאי להפחית את סכום הפיצוי לפי סעיף זה או לקבוע כי לא יינתן פיצוי כאמור, אם מצא כי בנסיבות העניין צודק ונכון לעשות כן.

חוק זכויות הסוכן – עיקרי החוק (המשך)

אסור התנייה (סעיף 6)

- אין להתנות על הוראות חוק זה, אלא לטובת הסוכן המסחרי.
- סעיף בהסכם הקובע כי לסוכן לא מגיע פיצוי - אינו תקף!

חוק זכויות הסוכן – עיקרי החוק (המשך)

שמירת דינים (סעיף 7)

אין בהוראות החוק כדי לגרוע מכל דין

- חוק השליחות

- חוק החוזים

- עשיית עושר ולא במשפט

תחילה (סעיף 9)

- 27 אפריל 2012

כוונת המחוקק

- האם החוק חל רטרואקטיבי?
- האם החוק חל אך ורק על סוכן או גם על מפיץ?
- האם הפיצוי ניתן בגין סיום חוזה לתקופה בלתי קצובה בלבד?
- האם החוק חל גם על סוכן של שירותים?
- פסיקה מאז כניסתו לתוקף של החוק

חוק הסוכן בראייה הבינלאומית

- חוזה בכתב או בהתנהגות
 - ברירת הדין
 - מקום שיפוט
 - בוררות בינלאומית
- Judgment of the Court (Fifth Chamber)
November 9, 2000, Ingmar GB v. Eaton Leonard Technologies Inc.
- Accentuate Ltd. v. Asigra Inc [2009] EWHC 2655 (QB)

טיפים למי שמייצג ספק

- הגדרת תפקיד הסוכן
- אם ניתן בלעדיות: עמידה ברף מינימום
- בחירת הדין החל
- עמלות - בהתחשב למתן פיצוי גם לאחר סיום החוזה
- בחירת המבנה החוזי המתאים (סוכן, מפיץ, שכיר)

טיפים למי שמייצג סוכן

- בלעדיות
- החלת הדין הישראלי
- הודעה מוקדמת
- פיצוי בגין בניית מוניטין

בהצלחה!

שושנה רבינוביץ, עו"ד
מנהלת הלשכה המשפטית
איגוד לשכות המסחר
shoshr@chamber.org.il
03 – 5631016